

УДК 378.147:378.4

ЗМІСТ ДІЯЛЬНОСТІ ЛОГОПЕДИЧНОГО ЦЕНТРУ УНІВЕРСИТЕТУ ГРІНЧЕНКА ЯК ЗАСОБУ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ І РЕСУРСУ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ ДІТЕЙ З ТПМ МІСЦЕВОЇ ГРОМАДИ

О.В. Мартинчук, o.martynchuk@kubg.edu.ua

Сучасний стан розвитку вищої освіти характеризується пошуком ефективних стратегій підготовки фахівців, зокрема у галузі спеціальної та інклюзивної освіти, які відповідають потребам сьогочасного ринку праці. Це обумовлено новими викликами, які стоять сьогодні перед українською системою вищої педагогічної освіти: приведення змісту, форм, методів викладання відповідно до потреб сучасності; створення ефективних умов для професійного та особистісного саморозвитку майбутнього успішного фахівця.

Одним із засобів забезпечення підготовки конкурентно спроможного фахівця є освітнє середовище, якісна навчально-методична база, тому професорсько-викладацький склад кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка приділяє значну увагу удосконаленню освітнього простору, зокрема організації діяльності Центрів практичної підготовки здобувачів вищої освіти зі спеціальності «Спеціальна освіта (Логопедія)» в рамках реалізації нової освітньої стратегії підготовки фахівців в Університеті Грінченка [3].

В цій статті ми поставили собі за мету розкрити зміст діяльності одного з центрів практичної підготовки студентів – Логопедичного центру «Логотренажер». Ідея створення Логопедичного центру «Логотренажер» виникла у процесі спільної проектної діяльності зі Всеукраїнським фондом «Крок за кроком», Науково-методичним центром інклюзивної освіти Інституту післядипломної педагогічної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка та у процесі роботи на дисертаційним дослідженням з підготовки майбутніх логопедів до інклюзивного навчання дітей з тяжкими порушеннями мовлення. Практичним результатом участі кафедри у проекті «Інклюзивна освіта: крок за кроком» стало створення Центру «Ло-

готренажер», який надає освітні послуги дітям з порушеннями мовленнєвої діяльності, які виховуються/навчаються у дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладах місцевої громади, а також здійснює підтримку родин, які виховують таких дітей.

У процесі розроблення оновленої концепції діяльності Центру «Логотренажер» ми врахували ключові навички, які знадобляться особистості для успішної кар'єри в 2020 році, які були презентовані на Всесвітньому економічному форумі в Давосі: вирішення комплексних проблем, критичне мислення, креативність, взаємодія з іншими, емоційний інтелект, орієнтація на високий результат, когнітивна гнучкість тощо [1].

Також ми орієнтувались на дослідницькі матеріали ISSA – членської асоціації, що об'єднує фахівців і організації, які працюють у сфері розвитку дітей дошкільного і молодшого шкільного віку більше ніж у 35 країнах світу, насамперед в країнах Центральної та Східної Європи, Центральної Азії і через свої програми просуває і пропагує досвід інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами. Результатом впровадження принципів ISSA (які перекладено на 30 мов) стало розроблення професійних стандартів для педагогів, які працюють у сфері надання освітніх послуг дітям дошкільного і молодшого шкільного віку; навчальних програм для підготовки педагогів і підвищення кваліфікації педагогів на рівні країн [2].

Стандарти сприяли утвердженню і розумінню того, що процеси (тобто те, як організована робота і взаємовідносини в навчальних закладах) є такими ж важливими, як і результати, що у процесі підготовки майбутніх педагогів у навчальному закладі і в їх професійному розвитку необхідно краще поєднувати теорію і практику, і що політичні стратегії слід розробляти так, щоб вони сприяли самостійності педа-

гогів при прийнятті рішень у професійних питаннях і педагоги могли повною мірою брати до уваги потреби дітей, сімей і місцевих спільнот» [2, с. 12-13]. Впровадження «Стандартів» у практику педагогічної роботи сприяли розповсюдженню нового способу професійного розвитку.

Оновлена версія «Педагогічних стандартів ISSA», принципи якісної педагогіки, презентовані у книзі «Компетентний педагог XXI-го століття» містить сім цільових галузей, які відображають основні переконання ISSA стосовно якісної педагогіки і визначають шляхи до досягнення професійної майстерності: 1) взаємодія; 2) сім'я і місцева громада; 3) інклюзія, багатоманітність і цінності демократії; 4) оцінювання і планування; 5) методи навчання; 6) розвивальне середовище; 7) професійний розвиток [2].

У процесі розроблення концепції діяльності Логопедичного центру «Логотренажер», безпосередньої організації його діяльності ми врахували змістове наповнення вищезазначених цільових галузей, представлене в матеріалах ISSA та адаптували його відповідно до змісту підготовки майбутніх логопедів до фахової діяльності як в умовах спеціальної, так і інклюзивної освіти.

В основі підготовки сучасних фахівців є компетентнісний підхід, відповідно до якого практична підготовка студентів у Логопедичному центрі «Логотренажер» передбачає формування загальних (соціально-комунікативної, аналітичної) і фахових (організаційної, психолого-педагогічної, корекційно-методичної, консультативної, логодіагностичної, логокорекційної, деонтологічної, інклюзивної) компетентностей.

Отже, формування навичок успішної особистості, загальних і фахових компетентностей, навичок ефективної педагогічної діяльності в аспекті цільових галузей педагогічних стандартів ISSA передбачено на базі університетського Центру «Логотренажер». Принагідно варто зазначити, що одна з основних ідей нової освітньої стратегії підготовки фахівців в Університеті Грінченка полягає в тому, що компетентності, необхідні для успішної професійної діяльності, відпрацьовуватимуться на базі університетських Центрів практичної підготовки, і лише потім закріплюватимуться в освітньому середовищі освітніх і реабілітаційних закладів,

які надають освітні послуги дітям з особливими потребами. Друга ідея полягає в тому, що студенти, працюючи в Центрах практичної підготовки, розумітимуть свої прогалини в знаннях і самостійно шукатимуть потрібні їм знання.

Розглянемо концепцію діяльності Центру «Логотренажер» Університету Грінченка.

Перший курс (другий семестр).

Дисципліни, які вивчатимуться в Логопедичному центрі «Логотренажер»: 1) Вступ до логопедії; 2) Логопедія (дислалія).

Завдання діяльності Логопедичного центру «Логотренажер»:

- формувати фахові компетентності: здатність здійснювати логодіагностичну, логокорекційну, методичну, консультативну діяльність у процесі формування фонологічного компонента мовленнєвої діяльності;
- формувати навички успішної особистості: *координацію дії з іншими* через розбудову партнерських стосунків з викладачами, студентами, *комплексне розв'язання проблем* у процесі пошуку найефективніших засобів логопедичного впливу при дислалії, *критичне мислення* під час індивідуальних занять у процесі прийняття самостійного незалежного рішення щодо зміни стратегії заняття;
- створити умови для проведення супервізій: власне навчальної (у діаді "викладач-дитина") та навчально-практичної (у триаді "викладач – дитина – студент") під час проведення логопедичних занять з дитиною з дислалією;
- створити умови для моделювання студентами процесу логопедичного впливу при дислалії.

Зміст практичної підготовки в Логопедичному центрі «Логотренажер»:

- ознайомлення зі специфікою професійної діяльності логопеда (функціональні обов'язки, робоче місце логопеда тощо);
- опанування навичок здійснення логопедичного впливу при дислалії: діагностування звуковимови та фонематичних процесів у дітей дошкільного віку; формування фонологічного компонента мовлення;
- моделювання процесу логопедичного впливу при цьому порушенні;
- спостереження та аналіз якості і результативності логопедичного впливу на дитину з дислалією;

- участь у супервізії;
- проведення індивідуальних занять з дітьми з дислалією (під керівництвом викладача та самостійно).

Після відпрацювання навичок роботи з дітьми з дислалією студенти закріплюватимуть свої знання і уміння на практиці в інклюзивному або спеціальному ДНЗ на посаді асистента логопеда під час роботи з дітьми, які мають вищезазначене мовленнєве порушення.

Другий курс (третій семестр). Дисципліни, які вивчатимуться в Логопедичному центрі «Логотренажер»: 1) Логопедія (ринолалія); 2) Логопедія (дизартрія, порушення голосу); 3) Психолого-педагогічна діагностика дітей з порушеннями мовлення.

Завдання діяльності Логопедичного центру «Логотренажер»:

- формувати фахові компетентності: здатність здійснювати логодіагностичну, логокорекційну, методичну, консультативну діяльність у процесі формування фонологічного та просодичного компонентів мовленнєвої діяльності;
- формувати навички успішної особистості: *емоційний інтелект* через здатність встановлювати емпатійний зв'язок з дитиною у процесі індивідуальних занять, *координацію дії з іншими* через розбудову партнерських стосунків з батьками, викладачами, студентами, *комплексне розв'язання проблем* у процесі пошуку найефективніших засобів логопедичного впливу, *критичне мислення* під час індивідуальних та групових занять у процесі прийняття самостійного незалежного рішення щодо зміни стратегії заняття;
- створити умови для проведення супервізій: власне навчальної (у діаді "викладач – дитина") та навчально-практичної (у тріаді "викладач – дитина – студент" під час проведення логопедичних занять з дітьми з ринолалією, дизартрією);
- створити умови для моделювання процесу логопедичного впливу при вищезазначених порушеннях;

Зміст практичної підготовки в Логопедичному центрі «Логотренажер»:

- опанування навичок логопедичного впливу при ринолалії, дизартрії;
- спостереження та аналіз якості і результативності логопедичного впливу на дитину з

ринолалією, дизартрією, порушеннями голосу,

- моделювання процесу логопедичного впливу при цих порушеннях;
- опанування навичок комплексної психолого-педагогічної діагностики пізнавальних процесів та особистості дитини з порушеннями мовлення; навичок діагностування, формування фонологічного, просодичного компонентів мовлення;
- оволодіння пропедевтикою порушень фонологічного і просодичного компонентів мовлення;
- опанування технологіями взаємодії з батьками дітей з ТПМ;
- участь у супервізії;
- проведення індивідуальних занять з дітьми з ринолалією, дизартрією (під керівництвом викладача та самостійно).

Другий курс (четвертий семестр).

Дисципліни, які вивчатимуться в Логопедичному центрі «Логотренажер»: 1) Логопедія (ФФНМ, ЗНМ, порушення темпо-ритмічної сторони мовлення); 2) Спеціальна методика розвитку мовлення дітей раннього і дошкільного віку з порушеннями мовлення.

Завдання діяльності Логопедичного центру «Логотренажер»:

- формувати фахові компетентності: здатність здійснювати логодіагностичну, логокорекційну, методичну, консультативну діяльність у процесі формування просодичного та лексико-граматичного компонентів мовленнєвої діяльності;
- формувати навички успішної особистості: *емоційний інтелект*, *координацію дії з іншими*, *комплексне розв'язання проблем*, *критичне мислення*;
- створити умови для проведення супервізій під час проведення логопедичних занять з дітьми з ФФНМ, ЗНМ, порушеннями темпо-ритмічної сторони мовлення;
- створити умови для моделювання процесу логопедичного впливу при ФФНМ, ЗНМ, порушеннях темпо-ритмічної сторони мовлення.

Зміст практичної підготовки в Логопедичному центрі «Логотренажер»:

- опанування навичок логопедичного впливу при ФФНМ, ЗНМ, порушеннях темпо-ритмічної сторони мовлення: діагностування та

- формування лексичного та граматичного компонентів мовлення;
- моделювання процесу логопедичного впливу при ФФНМ, ЗНМ, порушеннях темпо-ритмічної сторони мовлення;
- спостереження та аналіз якості і результативності логопедичного впливу на дітей з ФФНМ, ЗНМ, порушеннями темпо-ритмічної сторони мовлення;
- опанування технологіями взаємодії з батьками дітей з вищезазначеними порушеннями;
- участь у супервізіях;
- проведення індивідуальних занять з дітьми з ФФНМ, ЗНМ.

Після відпрацювання навичок роботи з дітьми з вищезазначеними мовленнєвими порушеннями на базі Логопедичного центру «Логотренажер» студенти закріплюватимуть свої знання і уміння на посаді асистента логопеда в спеціальних та інклюзивних дошкільних навчальних закладах для дітей з ТПМ.

Третій курс (п'ятий семестр). Дисципліни, які вивчатимуться в Логопедичному центрі «Логотренажер»: 1) Логопедія (алалія, афазія); 2) Логоритміка зі спеціальними методиками когнітивного розвитку із сенсомоторною складовою.

Завдання діяльності Логопедичного центру «Логотренажер»:

- формувати фахові компетентності: здатність здійснювати логодіагностичну, логокорекційну, психолого-педагогічну, методичну, консультативну діяльність у процесі формування імпресивного та експресивного мовлення;
- формувати навички успішної особистості: емоційний інтелект, координацію дії з іншими, комплексне розв'язання проблем, критичне мислення;
- створити умови для проведення супервізій: власне навчальної (у діаді "викладач – дитина") та навчально-практичної (у тріаді "викладач – дитина – студент") під час проведення логопедичних занять з дітьми з алалією, афазією;
- створити умови для моделювання студентами процесу логопедичного впливу при алалії та афазії.

Зміст практичної підготовки в Логопедичному центрі «Логотренажер»:

- спостереження та аналіз якості й результативності логопедичного впливу на дитину з алалією та афазією;
- опанування навичками діагностування та формування імпресивного та експресивного мовлення;
- оволодіння пропедевтикою порушень імпресивного та експресивного мовлення;
- опанування технологіями взаємодії з батьками дітей з вищезазначеними порушеннями;
- моделювання студентами процесу логопедичного впливу при алалії та афазії;
- проведення індивідуальних занять з дітьми з алалією, афазією (під керівництвом викладача та самостійно).

Третій курс (шостий семестр). Дисципліни, які вивчатимуться в Логопедичному центрі «Логотренажер»: 1) Логопедія (порушення писемного мовлення); 2) Спеціальна методика навчання української мови дітей молодшого шкільного віку з ТПМ.

Завдання діяльності Логопедичного центру «Логотренажер»:

- формувати фахові компетентності: здатність здійснювати логодіагностичну, логокорекційну, психолого-педагогічну, методичну, консультативну діяльність у процесі формування писемного мовлення;
- формувати навички успішної особистості: емоційний інтелект, координацію дії з іншими, комплексне розв'язання проблем, критичне мислення;
- створити умови для проведення супервізій: власне навчальної (у діаді "викладач – дитина") та навчально-практичної (у тріаді "викладач – дитина – студент") під час проведення логопедичних занять з дітьми з порушеннями мовлення;
- створити умови для моделювання студентами процесу логопедичного впливу при дисграфії, дислексії, дизорфографії.

Зміст практичної підготовки в Логопедичному центрі «Логотренажер»:

- спостереження та аналіз якості й результативності логопедичного впливу на дитину з дисграфією, дислексією, дизорфографією;
- опанування навичками діагностування та формування писемного мовлення;
- оволодіння пропедевтикою порушень писемного мовлення;

- опанування технологіями взаємодії з батьками дітей з дисграфією, дислексією, дизорфографією;
- моделювання студентами процесу логопедичного впливу при вищезазначених мовленнєвих порушеннях;
- проведення індивідуальних занять з дітьми з порушеннями писемного мовлення (під керівництвом викладача та самостійно).

Опанування практичних навичок, набутих в Центрі, закріплюватиметься під час проходження педагогічної практики на посаді асистента логопеда шкільного логопедичного пункту.

На 4 курсі студенти проходять педагогічну виробничу практику у різних закладах освіти: (8 тижнів, 12 кредитів на шкільному логопедичному пункті; 6 тижнів, 8 кредитів в спеціальному класі для дітей з ТПМ; 6 тижнів, 8 кредитів в інклюзивному класі для дітей з ТПМ; 7 тижнів, 9,5 кредитів в спеціальному ДНЗ для дітей з ТПМ). Ідея полягає в тому, щоб студент, по-перше, спробував себе в різних установах і після закінчення університету був готовий до професійної діяльності в закладах, які надають освітні і корекційно-реабілітаційні послуги дітям з порушеннями мовлення, по друге, визначився зі своїми професійними уподобаннями.

Логопедичний центр «Логотренажер» Університету Грінченка окрім того, що виступає засобом фахової підготовки майбутніх логопедів, є ще й потужним ресурсом з надання компенсаторно-корекційної підтримки дітям з порушеннями мовлення місцевої громади. Основними напрямками діяльності «Логотренажера» в якості ресурсного центру інклюзивної освіти визначено консультативний та корекційно-компенсаторний. Консультативна допомога забезпечується викладачами кафедри разом зі сту-

дентами, по суті, розробляється дорожня карта супроводу дитини та підтримки родини, зокрема визначаються стратегії розвитку дитини, напрямки роботи з батьками. Корекційно-компенсаторна робота, зазвичай, здійснюється студентами, але вони завжди мають можливість отримати супервізійну підтримку від викладачів, і за потреби вони також можуть долучитися до корекційно-розвивальної роботи з дітьми, які мають більш складні порушення розвитку. В роботі центру використовуються не тільки традиційні методики, але й авторські інноваційні методики і технології, які ґрунтуються на останніх наукових дослідженнях. Це зумовлене тим, що в рамках реалізації наукової теми кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти Інституту людини «Корекційно-компенсаторна складова інтеграції дитини з особливими освітніми потребами в соціальне середовище» та навчання, заснованого на дослідженнях, викладачі разом зі студентами мають можливість розробляти, апробувати і впроваджувати в роботу «Логотренажера» авторські методики формування мовлення на основі активізації сенсорного та інтелектуального розвитку дітей.

Безперечно, концепція діяльності Логопедичного центру «Логотренажер» у процесі її реалізації удосконалюватиметься і розвиватиметься, оскільки на неї впливатимуть зовнішні і внутрішні стейкхолдери, зокрема: роботодавці, громадські об'єднання і громада міста м. Києва.

Подяка. Автор висловлює вдячність професорсько-викладацькому складу кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти за креативні ідеї, творчий підхід та роботу в команді у процесі розроблення та реалізації концепції діяльності Логопедичного центру «Логотренажер» Київського університету імені Бориса Грінченка.

Література

1. **10 ключових навичок до 2020-го** [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.eduget.com/news/10_klyuchovix_navichok_do_2020-go-907.
2. **Компетентный педагог XXI века. Принципы качественной педагогики ISSA** // А. Туна, Д. Тэнкерслей, С. Брайкович та ін. [Електронний ресурс] – Международная ассоциация «Step by step» (ISSA), 2010. – 52 с. – Режим доступу до ресурсу: http://www.issa.nl/sites/default/files/Competent_Educators_of_the_21st_Century-RUS.pdf.
3. **Мартинчук О.В.** Нова освітня стратегія підготовки майбутніх фахівців зі спеціальної освіти в Київському університеті імені Бориса Грінченка / О. В. Мартинчук // Актуальні питання корекційної освіти: збірник наукових праць / за ред. В. М. Синьова, О. В. Гаврилова. – Кам'янець-Подільський: ПП Медобори-2006, 2017. – Вип. 9 у 2 т. – Том 1. – С. 116-121.

References

1. **10 ključovih navichok do 2020-go** [Elektronij resurs] – Rezhim dostupu do resursu: https://www.eduget.com/news/10_klyuchovix_navichok_do_2020-go-907.
2. **Kompetentnyj pedagog XXI veka.**

Principy kachestvennoj pedagogiki ISSA // A. Tuna, D. Tjenkerslej, S. Brajkovich ta in. [Elektronnij resurs] – Mezhdunarodnaja asociacija «Step by step» (ISSA), 2010. – 52 s. – Rezhim dostupu do resursu: http://www.issa.nl/sites/default/files/Competent_Educators_of_the_21st_Century-RUS.pdf. **3. Martinchuk O.V.** Nova osvjetna strategija pidgotovki majbutnih fahivciv zi special'noi osviti v Kiivs'komu universiteti imeni Borisa Grinchenka / O. V. Martinchuk // Aktual'ni pitannja korekcijnoi osviti: zbirnik naukovih prac' / za red. V. M. Sin'ova, O. V. Gavrilova. – Kam'janec'-Podil's'kij: PP Medobori-2006, 2017. – Vip. 9 u 2 t. – Tom 1.– S. 116-121.

Мартинчук О.В. Зміст діяльності Логопедичного центру Університету Грінченка як засобу підготовки фахівців і ресурсу інклюзивної освіти дітей з ТПМ місцевої громади

В статті висвітлено деякі аспекти діяльності професорсько-викладацького складу кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка щодо розроблення діяльності Логопедичного центру «Логотренажер» в рамках нової освітньої стратегії підготовки студентів зі спеціальності 016 Спеціальна освіта. Логопедія. Зокрема, в статті акцентується увага на потребі в удосконаленні освітнього середовища університету, що є одним із засобів забезпечення високоякісної підготовки конкурентоспроможних фахівців і водночас ресурсом інклюзивної освіти дітей з ТПМ місцевої громади; подано концепцію діяльності Логопедичного центру «Логотренажер» Київського університету імені Бориса Грінченка. Для кожного року навчання визначено завдання діяльності Центру, а саме: описано компетентності (загальні і фахові), навички успішної особистості 2020 р. (емоційний інтелект, когнітивна гнучкість, критичне мислення, складання суджень і ухвалення рішень, комплексне розв'язання проблеми), формування і розвиток яких здійснюватиметься в умовах Центру. Особливу увагу приділено розкриттю практичного змісту підготовки майбутніх фахівців зі спеціальності 016 Спеціальна освіта. Логопедія в Логопедичному центрі «Логотренажер».

Ключові слова: освітня стратегія, концепція діяльності, Логопедичний центр «Логотренажер», спеціальність «Спеціальна освіта», компетентності, навички успішної особистості 2020 р.

Мартынчук Е.В. Содержание деятельности Логопедического центра Университета Гринченка как средства подготовки специалистов и ресурса инклюзивного образования детей с ТНР местного сообщества

В статье представлено некоторые аспекты деятельности профессорско-преподавательского состава кафедры специальной психологии, специального и инклюзивного образования Киевского университета имени Бориса Гринченка Грінченка по разработке деятельности Логопедического центра «Логотренажер» в рамках новой образовательной стратегии подготовки студентов специальности «Специальное образование. Логопедия». В статье акцентируется внимание на необходимости в усовершенствовании образовательной среды университета, что является одним из средств обеспечения высококачественной подготовки конкурентоспособных специалистов и ресурсом инклюзивного образования детей с нарушениями речи местного сообщества; представлена концепция деятельности Логопедического центра «Логотренажер» Киевского университета имени Бориса Гринченка. Для каждого года обучения студентов по специальности «Специальное образование. Логопедия» определены задачи деятельности Центра, а именно: описано компетентности (общие и профессиональные), навыки успешной личности 2020 г. (эмоциональный интеллект, когнитивная гибкость, критическое мышление, составление суждений и принятие решений, комплексное решение проблемы), формирование и развитие которых будет осуществляться в условиях Центра. Особое внимание уделено раскрытию практического содержания подготовки будущих специалистов по специальности «Специальное образование. Логопедия» в Логопедическом центре «Логотренажер».

Ключевые слова: образовательная стратегия, Логопедический центр «Логотренажер», специальность «Специальное образование», компетентности, навыки успешной личности 2020 г.

Martynchuk O. V. Content of activity The Speech Therapy Center at the Borys Grinchenko Kyiv University as a means of training specialists and the resource of inclusive education for children with speech disorders of the local community.

The article is an attempt to highlight some results of the academic staff of the department of special psychology, correctional and inclusive education of Borys Grinchenko Kyiv University for the development of activity the Speech Therapy Center «Logotraining» within new educational strategy of training students in the specialty 016 «Special Education. Speech therapy». In particular, the article focuses on provide training of competitive professional and successful individual that meets the current requirements of employers and at the same time, the resource for children with speech disorders of the local community, provided the concept of activity The Speech Therapy Center «Logotraining» of Borys Grinchenko Kyiv University. For each year of training is defined goals, objectives of the Speech Therapy Center, described competences (general and professional) skills of successful individual of 2020 (emotional intelligence, cognitive

flexibility, critical thinking, drafting judgments and decisions, complex problem solving), practical content of training of future specialists in 016 «Special education. Speech therapy» in the Center of Speech Therapy «Logotraining».

Keywords: educational strategy, conception of activity, the Speech Therapy Center «Logotraining», specialty «Special education», competences, skills of successful personality of 2020.

Стаття надійшла до редакції 21.06.2017 р.

Статтю прийнято до друку 26.06.2017 р.

Рецензент: д. пед. н., проф М. К. Шеремет

УДК 376.36:81*23

ОСОБЛИВОСТІ ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНОЇ СТОРОНИ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ІЗ ФФНМ

І. С. Марченко, inmarchenko@ukr.net

І. Ю. Мальцева, ira-malceva54@ukr.net

Однією із найпоширеніших мовленнєвих вад у дітей дошкільного віку є **фонетико-фонематичний недорозвиток мовлення (ФФНМ)**, який полягає у порушенні фізичного, фізіологічного та психологічного механізмів фонемоутворення при збереженому слухові та інтелекті.

У дослідженнях, присвячених проблемі мовленнєвих порушень (Г.В.Гуровец, С. І. Маєвська, Р.І. Мартинова, Л.В. Мелехова, Є.Ф. Собонович та ін), зазначається, що фонетико-фонематичні порушення є поширеними, мають стійкий характер, подібні за своїми проявами з іншими артикуляторними розладами та мають значні труднощі для диференціальної діагностики. До того ж, вони створюють негативний вплив на формування та розвиток інших сторін мовлення, ускладнюють процес подальшого шкільного навчання дітей, знижують його ефективність. Враховуючи складність цього порушення, можна передбачити, що для ефектної диференціальної діагностики необхідно, насамперед, враховувати генезис і механізми мовленнєвого розладу.

На основі опрацювання науково-теоретичної і методичної спеціальної літератури нами було розроблено **методику дослідження**

стану сформованості фонетико-фонематичних процесів у дітей із ФФНМ та проаналізовано результати обстеження (науково-методичний журнал «Логопедія» №8, 2016 р.) [2].

Аналіз результатів двох етапів дослідження фонетико-фонематичної сторони мовлення показав, що склад груп для дітей із ФФНМ є досить неоднорідним за рівнем розвитку фонетико-фонематичної системи мовлення, як за кількісними, так і за якісними показниками, а також дав можливість виявити три групи дітей, серед яких 6,7% підпадають під класичне визначення дислалії, II група дітей – під класичну стерту дизартрію, це 40%, а III група дітей (53,3%) не підпадають під класичне розуміння ФФН, оскільки поряд із виснаженням слухової уваги, нестійкими звуковими замінами в групах сонорних, свистячих, шиплячих звуків, порушенням ритмічної структури слова, значними труднощами звукового аналізу та синтезу у них спостерігається збідненість словникового запасу та граматичне фразове мовлення.

З метою підтвердження / уточнення даних дослідження, ми вважали за необхідне додатково обстежити лексико-граматичну сторону мовлення дітей III групи.

Нами була розроблена **методика обстеження лексико-граматичної сторони мовлення у дітей із ФФНМ III групи** на основі найбільш інформативних завдань, за якими, на наш погляд, можна визначити особливості її розвитку у зазначеній категорії дітей. Вона передбачає виявлення у дітей із ФФНМ рівня сформованості узагальнюючих понять, контекстуального рівня лексичних узагальнень, різних лексико-семантичних мовних явищ, словотвору, категорії числа іменника, дієслова, прикметника, парадигми відмінкових форм слова, виду дієслова, синтаксичної сторони мовлення, розуміння інвертованих синтаксичних конструкцій.